

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

Į S A K Y M A S
DĖL PRIVALOMŲJŲ KOKYBĖS REIKALAVIMŲ RUNKELIŲ SĖKLAI

2000 m. rugsėjo 29 d. Nr. 275
Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 10 d. nutarimą Nr. 409 „Dėl Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 2000 metų planų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [31-869](#)) ir siekdamas užtikrinti tikslų runkelių sėklos kokybės įvertinimą:

1. T v i r t i n u pridedamus Privalomuosius kokybės reikalavimus runkelių sėklai.
2. Nustatau, kad Privalomieji kokybės reikalavimai runkelių sėklai įsigalioja nuo 2000 m. lapkričio 1 d.

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

EDVARDAS MAKELIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2000 09 29 įsakymu Nr. 275

PRIVALOMIEJI KOKYBĖS REIKALAVIMAI RUNKELIŲ SĖKLAI

Privalomieji kokybės reikalavimai runkelių sėklai (toliau – reikalavimai) parengti pagal 1966 m. birželio 14 d. Europos Tarybos direktyvą 66/400/EEB „Dėl prekybos runkelių sėkla“, 1976 m. gruodžio 21 d. Europos Tarybos direktyvą 77/93/EEB „Dėl apsaugos priemonių prieš kenksmingų organizmų augalams, augalų produktams ir kitiems objektams patekimą ir paplitimą Bendrijoje“, 1970 m. spalio 29 d. Europos Tarybos direktyvą 70/457/EEB „Dėl žemės ūkio augalų rūšių bendrojo katalogo“.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šių reikalavimų tikslas – užtikrinti kokybiškos sertifikuojamos sveikos pašarinių ir cukrinių runkelių (toliau – runkelių) sėklos išauginimą ir platinimą.
2. Šie reikalavimai yra privalomi fiziniams asmenims ar įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, užsiimančioms sertifikuojamos runkelių sėklos auginimu, dauginimu ir platinimu Lietuvos Respublikoje.
3. Reikalavimai taikomi runkelių sėklai, kuri yra ruošiaama nuo selekcinės sėklos iki sertifikuotos sėklos.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

4. Šiuose reikalavimuose vartojamos sąvokos:

Aprobavimas – tai sėklinių (veislinių) pasėlių veislinių savybių patikrinimas lauke, siekiant nustatyti pasėlių tinkamumą tam tikros veislės numatytos kategorijos sėkloms išauginti.

Kenksmingi organizmai – gyvūnai, augalai, grybai, bakterijos, virusai ir kiti organizmai, bet kokioje vystymosi stadijoje galintys pakenkti patiems augalams bei augaliniams produktams ar užkrėsti augalų augimo vietas.

Natūrali runkelių sėkla – tai daugiasėklė runkelių veislių sėkla, kuri neparuošta tiksliai sėjimui (mechanškai nesegmentuota).

Mažo svorio pakuotė:

sertifikuotos kategorijos (C) vienadaigės arba skirtos tiksliai sėjimui sėklos pakuotė, kurioje ne daugiau kaip 100 000 vnt. sėklų kamuolėlių arba ne daugiau kaip 2,5 kg sėklos, neskaitant granulinių masės, dražė ir kitų priedų;

kitos sertifikuotos kategorijos (C) sėklos, išskyrus vienadaigę arba skirtą tiksliai sėjimui, pakuotė, kurioje ne daugiau kaip 10 kg, neskaitant granulinių masės, dražė ir kitų priedų.

Runkeliai – tai *Beta vulgaris L.* rūšiai priklausantys cukriniai ir pašariniai runkeliai (sėkla ir pasodai).

Runkelių sėklos kategorijos – tai kokybinės runkelių grupės, nustatomos pagal sėklų dauginimo tvarką ir kokybinius rodiklius.

Runkelių sėkla, skirta tiksliai sėjimui, – vienadaigė mechanškai segmentuota runkelių sėkla, specialiai paruošta tikslaus sėjimo sėjamosioms.

Runkelių sėklos siunta – tiksliai apibrėžtas vienos veislės ir kategorijos runkelių sėklos kiekis, turintis identifikacijos numerį; jos kokybė patvirtinama aprobavimo aktu ir sertifikatu.

Runkelių sėklos sertifikavimas – tai runkelių veislės identifikavimas, auginimo reikalavimų patikrinimas vegetacijos metu, paruoštos sėklos pakavimas, pakuočių ženklavimas, bandinių paėmimas, sėklos kokybės ištyrimas ir sertifikato išrašymas.

Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašas – tai Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas Lietuvoje rekomenduojamų auginti ir dauginti augalų veislių sąrašas, sudarytas pagal Lietuvos augalų veislių tyrimo stotyse gautus tyrimų rezultatus.

Vienadaigė runkelių sėkla – genetiškai vienadaigė (vienasėklė) sėkla.

III. RUNKELIŲ SĖKLOS KATEGORIJOS

5. Runkelių sėkla skirstoma į šias kategorijas:

5.1. Selekcinė sėkla (sutrumpintas žymėjimas – P) – tai selekcininkų arba jų įgaliotų asmenų ruošiamą originaliausią pradinio dauginimo sėklą, gautą taikant palaikomosios selekcijos metodus:

5.1.1. pasėjus šią sėklą, išauginami A kategorijos pasodai. Pasodų atrankos metu iš A kategorijos pasodų atrenkama ne daugiau kaip 5% šakniavaisių A kategorijos sėklai išauginti;

5.1.2. iš A kategorijos pasodų galima atrinkti 30% šakniavaisių elitinei B kategorijos sėklai išauginti;

5.1.3. smulkūs A kategorijos pasodai, atitinkantys veislės savybes, gali būti naudojami C kategorijos sėklai gauti.

5.2. Superelitinė sėkla (sutrumpintas žymėjimas A) – tai sėkla:

5.2.1. gaunama vieną kartą padauginus selekcinę sėklą, pasodinus 5.1.1 punkte nurodytus A kategorijos pasodus;

5.2.2. atitinkanti šių reikalavimų 2 priede pateiktus kokybės rodiklius, keliamus superelitinei sėklai, oficialiai ją ištyrus.

5.3. Elitinė sėkla (sutrumpintas žymėjimas B) – tai sėkla:

5.3.1. gaunama vieną kartą padauginus superelitinę sėklą, pasodinus 5.1.2 punkte nurodytus A kategorijos pasodus;

5.3.2. atitinkanti šių reikalavimų 2 priede pateiktus kokybės reikalavimus, keliamus elitinei sėklai, oficialiai ją ištyrus.

5.4. Sertifikuota sėkla (sutrumpintas žymėjimas C) – tai sėkla:

5.4.1. gaunama vieną kartą padauginus elitinę sėklą, pasodinus 5.1.3 punkte nurodytus pasodus;

5.4.2. atitinkanti šių reikalavimų 2 priede pateiktus kokybės rodiklius, keliamus sertifikuotai sėklai, oficialiai ją ištyrus. Ši sėkla naudojama tiktai pramoniniams ir gamybiniais pasėliams.

IV. RUNKELIŲ SĖKLOS SERTIFIKAVIMAS

6. Runkelių sėkla sertifikuojama, jeigu:

6.1. sėklai naudojamos runkelių veislės ir hibridai, įrašyti į Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą;

6.2. runkelių sėklos augintojai įregistruoti žemės ūkio ministro nustatyta tvarka;

6.3. sėklinių runkelių pasėlis buvo aprobuotas;

6.4. sėklos augintojas yra sudaręs dauginimo licencinę sutartį su veislės savininku arba jo įgaliotu atstovu;

6.5. sėkla supilta į pakuotes, kurias galima sandariai uždaryti.

7. Gali būti sertifikuojama įvairių veislių runkelių sėkla, neįrašyta į Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą, skirta eksportui. Išrašant sertifikatą tokiai sėklai, daromas įrašas „Nedauginama ir neplatinama Lietuvoje“.

V. REIKALAVIMAI VEISLINIAMS PASĖLIAMS

8. Aprobatoriui atliekant veislinių pasėlių (pasodų ir sėklojų) apžiūras, pasėlio savininkas privalo pateikti duomenis apie lauką, priešsėlius, sėjomainą, pasėtą sėklą arba sodinamąją medžiagą.

9. Aprobavimas vykdomas pagal Lietuvos Respublikoje galiojančius metodinius nurodymus. Izoliaciniai atstumai turi būti tokie, kaip nurodyta šių reikalavimų 1 priede.

10. Sėkliniai runkelių pasėliai (pasodai ir sėklojai) turi būti tikrinami bent kartą per sezoną. Pasodai turi būti tikrinami šakniavaisiams pasiekus techninę brandą, sėklojai – prieš žydėjimą (butonams susiformavus). A ir B kategorijų pasodai turi būti papildomai tikrinami pavasarį per pavasarinę atranką.

11. Augalus galima auginti po priešsėlio, kuris nepakenks būsimam runkelių sėkliniam pasėliui.

12. Esant pakankamai apsaugai nuo nepageidaujamo žiedadulkių šaltinio (želdiniai, pastatai, kulisai ir pan.), izoliaciniai atstumai tarp sėklinių pasėlių, kurių apdulkintojas tas pats, nebūtini.

VI. KOKYBĖS REIKALAVIMAI RUNKELIŲ SĖKLAI

13. Sertifikuojama sėkla turi atitikti šių reikalavimų 2 priede nurodytus rodiklius.

14. Papildomos sąlygos, keliamos vienadaigei sėklai ir sėklai, skirtai tiksliniam sėjimui, yra išdėstytos 3 priede.

15. Runkelių sėkla turi būti pakankamo veislinio grynumo ir tapatumo (išauginti šakniavaisiai pagal veislės savybes turi atitikti oficialų veislės aprašymą).

16. Sėkla, skirta veisliniam pasėliui, negali būti užkrėsta kenksmingais organizmais, kurių sąrašą tvirtina žemės ūkio ministras.

17. Pagal dydį runkelių sėkla skirstoma į šias frakcijas: cukrinių runkelių sėkla: 3,25–4,25 mm, 3,5–4,5 mm ir 4,5–5,5 mm; pašarinių runkelių sėkla: 3,5–4,5 mm ir 4,5–5,5 mm.

18. Sėkloje neturi būti gyvų erkių.

19. Sertifikuojama sėkla, neatitinkanti kokybės reikalavimų, išbrokuojama. Išbrokuotą sėklą, atitinkamai paruošus, galima tikrinti pakartotinai.

20. Sertifikatą kiekvienai sertifikuojamai runkelių sėklos siuntai išduoda Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba).

21. Žemės ūkio ministro įsakymu runkelių sėklos siuntoms, naudojamoms bandymams, mokslo tikslams, selekciniam darbui gali būti nustatyti kitokie rodikliai, negu numatyta šių reikalavimų 2 priede.

22. Trūkstant runkelių sėklos, žemės ūkio ministro įsakymu nustatytu laikotarpiu gali būti nustatyti kitokie rodikliai sertifikuojamai runkelių sėklai, negu nurodyta šių reikalavimų 2 priede.

VII. PREKYBINIAI REIKALAVIMAI RUNKELIŲ SĖKLAI

23. Platinti runkelių sėklą, jei ji oficialiai nesertifikuota, yra draudžiama.

24. Sėkla laikoma atskirai pagal rūšis ir kategorijas. Pardavimui skirta sėkla ruošama ir laikoma siuntomis.

25. Maksimalus siuntos dydis – 20 000 kilogramų (leistinas ne didesnis kaip 5 proc. nukrypimas), minimalus bandinio svoris – 500 gramų.

26. Kiekvienai sėklos siuntai suteikiamas numeris, kuriame nurodyta:

26.1. derliaus metai (du ženklai);

26.2. sėklos kategorija (santrumpa);

26.3. dauginimo registracijos numeris (trys ženklai);

26.4. siuntos registracijos numeris (neribojama).

27. Kiekviena sėklos siunta turi būti oficialiai paženklinta.

28. Runkelių sėklos pakuotės turi būti oficialiai paženklintos taip, kad jų negalima būtų atidaryti nepažeidus oficialaus ženklinimo. Pakuotės ženklinamos jas plombuojant arba pritvirtinant etiketes.

29. Ant runkelių sėklos siuntos pakuočių turi būti oficialios etiketės, kurios anksčiau nebuvo naudotos ir kurios atitinka šiuose reikalavimuose pateiktus rodiklius.

30. Etiketė turi būti ne mažesnė kaip 110 x 67 mm dydžio. Joje turi būti nurodyta:

30.1. sertifikavusi institucija (gali būti jos spaudas); valstybė arba jos sutrumpintas žymėjimas;

30.2. sėklos siuntos numeris;

30.3. cukriniai ar pašariniai runkeliai;

30.4. oficialaus ženklinimo arba paskutinio bandinio atrinkimo data;

30.5. veislė;

30.6. kategorija;

30.7. šalis gamintoja;

30.8. deklaruojamas siuntos neto svoris arba sėklos kamuolėlių ar grynų sėklų skaičius;

30.9. kai sėkla yra apdorota pesticidais, granuluota ar dražuota, nurodoma apdorojimo medžiaga ir apytikris santykis tarp grynų sėklų svorio ir bendro svorio;

30.10. kai sėkla poliploidinė sertifikuota, rašoma nuoroda „poliploidas“; kai sėkla triploidinė sertifikuota – „triploidas“; kai sėkla tetraploidinė sertifikuota – „tetraploidas“;

30.11. kai sėkla vienadaigė, rašoma nuoroda „vienadaigė“;

30.12. kai sėkla skirta tiksliai sėjimui, rašoma nuoroda „tiksliai sėjimui“;

30.13. jeigu pakartotinai buvo tirtas daigumas, turi būti nurodyta už šį tyrimą atsakinga institucija ir rašoma nuoroda „pakartotinai tirtas (metai ir mėnuo)“. Ši informacija užrašoma ant oficialaus lipduko, kuris tvirtinamas ant oficialios etiketės.

31. Etikečių spalva priklauso nuo runkelių sėklos kategorijos. Skiriamos etikečių spalvos:

31.1. A kategorija – balta su violetine 5 mm pločio nuo kairiojo viršutinio kampo į dešinę įžambiai einančia juosta;

31.2. B kategorija – balta;

31.3. C kategorija – mėlyna.

32. Runkelių sėkla parduodama supilta į medžiaginę, popierinę ar kitokios, tinkamos pakavimui medžiagos pakuotę. Pakuotė turi būti švari, sausa, nesuplyšusi ir neužkrėsta kenkėjais.

33. Sertifikuotos kategorijos (C) sėklos mažo svorio pakuotės perpakavimas atliekamas Valstybinei sėklų ir grūdų tarnybai prižiūrint.

34. Ant mažo svorio pakuočių gali būti tiekėjo etiketė, kurioje nurodoma:

34.1. nuoroda „mažo svorio pakuotė“;

34.2. tiekėjo pavadinimas ir adresas arba jo identifikavimo numeris;

34.3. siuntos numeris;

34.4. cukriniai ar pašariniai runkeliai;

34.5. veislė;

34.6. sertifikuota sėkla;

34.7. deklaruojamas siuntos neto svoris arba deklaruojamas sėklos kamuolėlių ar grynų sėklų skaičius;

34.8. kai sėkla yra apdorota pesticidais, granuluota arba dražuota, nurodomas apytikris santykis tarp grynų sėklų ir bendro svorio;

34.9. jei sėkla vienadaigė, rašoma „vienadaigė“;

34.10. jei sėkla yra skirta tiksliai sėjimui, rašoma „skirta tiksliai sėjimui“.

VII. REIKALAVIMAI RUNKELIŲ SĖKLŲ LAIKYMOUI IR GABENIMUI

35. Sėklos siuntos turi būti laikomos uždaroje, neužkrėstoje svirno kenkėjais ir jų lervomis patalpoje.

36. Pakuotės kraunamos į rietuves, laikantis saugos darbo vietoje taisyklių. Jei sandėlio grindys ne medinės, kraunama ant medinių padėklų arba stelažų.

37. Prie kiekvienos siuntos paliekamas patogus priejimas.

38. Sėkla gabenama tik dengtomis transporto priemonėmis, laikantis krovinių pervežimo taisyklių.

MINIMALŪS IZOLIACINIAI ATSTUMAI TARP PASĖLIŲ

Pasėlis	Minimalus atstumas, m
A, B kategorijų sėklai: nuo bet kokių <i>Beta</i> rūšies žiedadulkių šaltinių	1000 m
C kategorijos sėklai:	
Cukrinių runkelių:	
Nuo visų, išskyrus <i>Beta</i> rūšies žiedadulkių šaltinių	1000 m
Diploidinė forma nuo tetraploidinės cukrinių runkelių formos	600 m
Tetraploidinė forma nuo diploidinės cukrinių runkelių formos	600 m
Nuo nežinomo ploidiškumo cukrinių runkelių žiedadulkių šaltinio	600 m
Diploidinė forma nuo diploidinės cukrinių runkelių formos	300 m
Tetraploidinė forma nuo tetraploidinės cukrinių runkelių formos	300 m
Tarp dviejų cukrinių runkelių sėklinių pasėlių laukų, kuriuose nenaudojamas vyriškasis citoplazminis sterilumas	300 m
Pašarinių runkelių:	
Nuo visų, išskyrus <i>Beta</i> rūšies nenurodytų žiedadulkių šaltinių	1000 m
Diploidinė forma nuo tetraploidinės pašarinių runkelių formos	600 m
Tetraploidinė forma nuo diploidinės pašarinių runkelių formos	600 m
Nuo nežinomo ploidiškumo pašarinių runkelių žiedadulkių šaltinio	600 m
Diploidinė forma nuo diploidinės pašarinių runkelių formos	300 m
Tetraploidinė forma nuo tetraploidinės pašarinių runkelių formos	300 m
Tarp dviejų pašarinių runkelių sėklinių pasėlių laukų, kuriuose nenaudojamas vyriškasis citoplazminis sterilumas	300 m

PAGRINDINIAI KOKYBĖS REIKALAVIMAI CUKRINIŲ IR PAŠARINIŲ RUNKELIŲ SĖKLAI

	Švarumas %, ne mažiau kaip	Minimalus daigumas runkelių sėklai %, ne mažiau kaip*	Drėgmė %, ne daugiau kaip
Cukriniai runkeliai			
Vienadaigė sėkla	97	80	15
Sėkla, skirta tiksliam sėjimui	97	75	15
Natūrali sėkla veislių, kuriose ne mažiau kaip 85% diploidų	97	73	15
Kita sėkla	97	68	15
Pašariniai runkeliai			
Vienadaigė sėkla, sėkla, skirta tiksliam sėjimui, ir natūrali sėkla veislių, kuriose daugiau kaip 85% diploidų	97	73	15
Kita sėkla	97	68	15

PASTABA* – Minimalus daigumas runkelių sėklai vidaus rinkoje iki 2004 m. ne mažiau kaip proc.:

Cukrinių runkelių:

vienadaigė sėkla – 70, sėkla tiksliam sėjimui – 60, natūrali sėkla, veislių, kuriose ne mažiau kaip 85% diploidų, – 60, kita sėkla – 58.

Pašarinių runkelių:

vienadaigė sėkla, sėkla tiksliam sėjimui ir natūrali sėkla veislių, kuriose daugiau kaip 85% diploidų, – 60, kita sėkla – 58.

**PAPILDOMI KOKYBĖS REIKALAVIMAI VIENADAIGEI SĖKLAI IR SĖKLAI,
SKIRTAI TIKSLIAM SĖJIMUI**

Vienadaigė sėkla	Ne mažiau kaip 90% sėklų kamuolėlių turi būti vienadaigiai. Sėklos kamuolėlių, dygstančių trimis ir daugiau daigų, gali būti ne daugiau kaip 5%, skaičiuojant nuo sudygusių sėklos kamuolėlių.
Cukrinių runkelių sėkla, skirta tiksliam sėjimui	Ne mažiau kaip 70% sėklų kamuolėlių turi būti vienadaigiai ir ne daugiau kaip 5% sėklų kamuolėlių gali dygti 3 ir daugiau daigų, skaičiuojant nuo sudygusių sėklos kamuolėlių.
Pašarinių runkelių sėkla, skirta tiksliam sėjimui	Veislėms, kurias sudaro daugiau kaip 85% diploidų, ne mažiau kaip 58% dygstančių kamuolėlių turi būti vienadaigiai. Kitoms veislėms ne mažiau kaip 63% sėklų kamuolėlių turi būti vienadaigiai. Šiose veislėse ne daugiau kaip 5% sėklų kamuolėlių gali dygti 3 ir daugiau daigų, skaičiuojant nuo sudygusių sėklos kamuolėlių. B kategorijos sėkloms leidžiama ne daugiau kaip 1% inertinės medžiagos priemaišų. C kategorijos sėkloms leidžiama ne daugiau kaip 0,5% inertinės medžiagos priemaišų. Abiejų kategorijų dražuotos sėklos turi būti tikrinamos pagal nustatytas metodikas ir atitikti 2 priede pateiktus reikalavimus; pavyzdžiai imami iš ruošiamų sėklų (šlifuotų arba kalibruotų), bet dar nedražuotų, be išankstinio oficialaus patikrinimo minimaliam analitiniam dražuotų sėklų švarumui.